

ДЕТСКА ГРАДИНА "ДЕТЕЛИНА"
гр.Бяла Слатина 3200, общ. Бяла Слатина, обл. Враца
ул."Хаджи Димитър" № 116
тел. 0897928760, e-mail:detelina_dg_bsl@abv.bg@abv.bg

УТВЪРЖДАВАМ:

ДИРЕКТОР:

/Павлина Кръстева-Горанова /

МЕХАНИЗЪМ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА И НАСИЛИЕТО В ИНСТИТУЦИИТЕ В СИСТЕМАТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ ДГ „ДЕТЕЛИНА“

гр. БЯЛА СЛАТИНА с допълнителна БАЗА с. ТЪРНАК - 2026– 2027 уч. год.

ВЪВЕДЕНИЕ И ЦЕЛИ

Задълбоченото и всеобхватно разбиране на агресивното поведение в предучилищна възраст изисква преди всичко настойчиви усилия за откриване на първоизточника или причината за появата на тормоз и насилие от страна на децата.

Тормоза и насилието са психичен акт, видим в действията и постъпките и се коментира като поведенческа изява на личността. При малките деца агресивното поведение е породено от липсата на достатъчно социален опит. При тях се среща както тормоз към другите, така и автотормоз. И двете форми на тормоз означават преживяване на страх и тревога и незадоволена потребност от обич от страна на детето.

Целта ни е да изготвим единен механизъм за противодействие на тормоза, насилието и риска от тях, който да подпомогне усилията на ДГ "Детелина" гр. Бяла Слатина с база с. Търнак за справяне с тези явления. Да се прилага последователна и целенасочена политика. Да се споделя и изпълнява от всички участници в образователния процес съвместно с родителите и съответните институции.

I. ИЗМЕРЕНИЯ НА НАСИЛИЕТО И ТОРМОЗА В СИСТЕМАТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Насилие над дете е всеки акт на физическо или психическо насилие.

Следователно усилията за справяне с насилието от деца над деца в училище трябва да бъдат насочени към всички проявления на това явление, а не само към неговите физически форми.

Физическото насилие включва следните физически и поведенчески показатели:

-Причиняване на телесна повреда, включително причиняване на болка или страдание, без разстройство на здравето.

-Различни по вид и цвят натъртвания, включително синини, постоянни или чести червени петна, включително от пръсти, насинени очи, следи от ухапване;

Психическото насилие включва действия, които могат да имат вредно въздействие върху психичното здраве и развитие на детето; подценяване, подигравателно отношение, заплаха,

дискриминация, отхвърляне или други форми на отрицателно отношение или негативна подкрепяща среда.

-детето може да стане затворено и изолирано, да не желае да контактува с връстниците си;

-агресивно поведение, насочено към привличане на вниманието, упорито непослушание, самонараняване;

-внезапни избухвания, които са необичайни за възрастта или за нивото на развитие на детето.

Пренебрегване е неуспеха на родителя, настойника или лицето което полага грижи за детето да му осигури развитие в една от следните области: здраве, образование, емоционално благополучие, изхранване, осигуряване на дом и безопасност.

Насилието може да бъде от възрастен към дете, между деца и от дете към възрастен.

Явление със сериозни размери и оставя дълготрайни последици върху психичното здраве и поведението както на децата, които търпят насилие, така и на онези, които го извършват.

Ключови в разбирането на тормоза са следните характеристики на това поведение:

- Злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи дете.
- Извършва се от позиция на силата, като едната страна използва доминиращата си позиция за да нарани другата физически или психически, да я унизи или изолира от социалния живот.
- Повтаря се многократно във времето, а не еднократен изолиран акт на агресия.

Тормозът е форма на насилие, която се определя като сбор от съзнателни негативни постъпки, които са дълготрайни, насочени към едно и също дете от страна на едно дете или група деца. Проявите на тормоз най-общо могат да бъдат разделени на следните основни групи:

Физически тормоз – блъскане, щипане, разрушаване, удряне, спъване, нанасяне на болка, затваряне в някое помещение;

Вербален тормоз – словесни изрази, които имат за цел да унижат и оскърбят детето на база раса, пол, религия, увреждане или друго, с което се подчертава различие от останалите. Включва подмятания, подигравки, обиди, заплахи;

Психически тормоз – закачане, заплахи, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене;

Социален тормоз – избягване, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с конкретни деца, изолиране, игнориране, изключване от дейността;

Тормозът, независимо от това как се упражнява е деструктивен и опасен вид насилие.

Разлики между тормоз и закачки или игра между децата в детската градина.

На първо място важно е да се разграничават случаите, когато не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между децата.

-ако децата се закачат, бутат, блъскат, шегуват се, смеят се, разменят си ролите и никой от тях няма доминиращо положение, а околните не им обръщат особено внимание, то най-вероятно става дума за игра.

-ако едно от децата е видимо напрегнато, не се усмихва, опитва се да се махне, ако ролите не се сменят, а другото дете е в постоянно доминираща позиция и това поведение привлича вниманието на околните, то най-вероятно става дума за тормоз.

Ако се касае само за приятелска игра, учителят може само да се намеси и да предупреди децата да внимават да не се наранят. Ако обаче наблюдаваното поведение може да бъде определено като тормоз, е необходимо да се предприемат необходимите стъпки описани механизма.

За ефективното справяне с тормоза и насилието от изключително значение е да се повлияе и промени поведението на всяко дете, а не да се съсредоточат усилията само върху преките

извършители и потърпевши. Начините и подходите за това са различни, но те са наделима част от общата стратегия за справяне с явлението.

II. ПОЛИТИКА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И ИНТЕРВЕНЦИЯ НА НАСИЛИЕ И ТОРМОЗ В ДЕТСКАТА ГРАДИНА

1. Принципи, ценности, философия.

Основния принцип е прилагането на цялостен подход, полагане на координирани и последователни усилия за предотвратяване на насилието и тормоза.

- подкрепа за личностното развитие на детето;
- изграждане на позитивен организационен климат;
- утвърждаване на позитивна дисциплина;
- приемане на различието и разнообразието, базиращи се на приобщаващото образование;
- развиване на емпатия, уважение и резилианс сред децата;
- последователни и ненаблягащи на наказанието подходи за справяне с нежеланото поведение на децата;
- ясни правила и очаквания за това какво представлява приемливо поведение в детската градина;
- полагане на достатъчни усилия за възпитаване у децата на социални умения, отношения и нагласа, които не допускат насилие в детските взаимоотношения;

Цялостната политика се реализира на равнище детска градина, център за подкрепа за личностно развитие, специализирано обслужващо звено и на равнище група, като на всяко едно от тези равнища се осъществяват дейности по превенция и интервенция.

2. Разработване на система от мерки за реализиране на сигурна образователна среда в детската градина.

2.1 Създаване на координационен съвет

В ДГ „Детелина” гр. Бяла Слатина с база с. Търнак се сформира координационна комисия с ясни функции и делегирани отговорности, която отговаря за планиране, проследяване и координиране на усилията за справяне с насилието и тормоза. Съветът се ръководи задължително от председател, членове – старши учители детска група, медицинско лице и родител – председател на училищното настоятелство.

2.2. Оценка на ситуацията

Превантивните мерки в детската градина трябва да започнат задължително с оценка на ситуацията, както и с определяне на елементите на компетентността за справяне и недопускане на явлението. Оценката и анализирането на ситуацията са от значение за планирането на дейности и изграждане на сигурна образователна среда и изисква да си дадем отговор на следните въпроси:

- Осъзнава ли се проблемът и какво се знае за него?
- Какви видове и форми на насилие и тормоз има в детската градина?
- Колко често те се проявяват?
- Какво следва да се предприеме, за да бъде реакцията ефективна?

Отговорите на тези въпроси ни дават реална картина на ситуацията в детската градина. Оценката се организира от ръководството на институцията и се осъществява от координационния

съвет в началото на учебната година/чрез специални въпросници, дискусии с участие на деца, учители и родители/. За да се изгради защитната мрежа е необходимо да се поставят ясни граници, изграждане и на ценности, правила на групата съобразени с възрастовите особености на децата, спазването на които не допускат прояви на насилие и тормоз в детските взаимоотношения.

2.3. Изготвяне на план за превенция и интервенция на насилието и тормоза

Планът за изпълнение се изготвя и реализира от координационния съвет и се утвърждава от директора, като се актуализира в началото на всяка учебна година.

2.4. Планиране/актуализиране на дейности по превенция

2.4.1. Дейности по превенция на равнище детска градина

- създаване/актуализиране на етичен кодекс съгласно ЗПУО;
- създаване на едини правила, които да са част от Правилника за дейността на институцията;
- вносяне на промени в Правилника за дейността на институцията при необходимост;
- договаряне на единен механизъм за реагиране на всяка проява на насилие и тормоз;
- повишаване квалификацията на учителите за работа с програмите, включително реализиране на специализирани тренинги за педагогическия и непедагогически персонал за превенция и справяне с насилието и тормоза;
- разработване на стъпки за привличане на родителите;
- насочване към основни, здравни и социални услуги за децата и семействата.

2.4.2. Дейности за превенция на ниво детска група:

- изработване на правила на поведение и ценности;
- провеждане на тематични родителски срещи;

Обучителни дейности

- подбор на теми от учебното съдържание, които да се използват за работа по проблема с насилието и тормоза;
 - теми свързани с правата и задълженията на децата;
 - теми свързани с формиране на ценности;
 - решаване на казуси;
 - прилагане на всички форми на групова работа;
- Паралелно с дейностите в детската група е необходимо да се провеждат дейности на ниво детска градина.

2.5. Дейности по интервенция

2.5.1. Дейности по интервенцията на ниво детска градина

Водене на дневник със случаи и процедури за управление на информацията

Дневникът със случаи се създава единствено за целите на анализа и планирането на цялостна политика за превенция и интервенция на насилието и тормоза в детската градина. В него се документират единствено ситуациите, съответстващи на нива 2 и 3 според приетата класификация /Приложение 1/, при които е необходима и намесата на координационния съвет. Ситуацията, която следва да се впише в Дневника със случаи, съдържа следната информация: дата; какво се е случило – кратко описание на ситуацията, кога се е случило, кои са участниците; кой служител е регистрирал ситуацията – име и подпис; какво е прието като действия /интервенция/; кои

участници са информирани /институции, органи, родители/; как е приключила ситуацията или на какъв етап е и какво предстои.

Прилагаме Приложение 1

На базата на вписаните ситуации, координационния екип извършва анализ и оценка на риска. Екипът създава процедура за откриване и работа по случай в детската градина. От анализа координационният съвет дава становище за индивидуална работа по случай с дете, което се намира в ситуация на риск по смисъла на Закона за закрила на детето и Закона за предучилищно и училищно образование, предлага мерки и конкретни интервенции, които могат да бъдат индивидуална, групово работа и др. Координационният съвет дава становище и насочва детето към допълнителна подкрепа за личностно развитие на дете в риск.

Дневника със случаи на тормоз в детската градина се съхранява само при председателя на координационния съвет или по изключение при друг член на координационния съвет определен от директора на детската градина.

Намесата и справянето в конкретни ситуации на тормоз и насилие е част от цялостната политика на детската градина. Намесата на възрастните следва внимателно да се обмисли и планира. Тя трябва да бъде последователно прилагана от всички в детската градина, за да бъде максимално ефективна.

По-голяма част от ситуациите на тормоз могат да бъдат овладени от учителите, а някои от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията. На първо място важно е да се разграничат случаите, когато не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите на децата.

2.5.2 Дейности по интервенция на ниво детска група

Отнасят се до всички ситуации на насилие и тормоз според приетата класификация /Приложение 1/

- обсъждане между децата и учителя на група с цел разрешаване на възникнал проблем;
- съвместни дейности между учител, психолог, педагогически съветник и включване на външни специалисти;

3. Работа с родители

Включването на родителите е важна част от реализирането на цялостната политика и важно условие за нейната ефективност.

3.1 Партньорство с родителите за съдействие по превенция на насилието и тормоза.

-провеждане на тематични родителски срещи, представяне на механизма и дискутиране на тяхната готовност за участие;

-покана към родители, които да се включат като представят своите професии, хобита, интереси, така че да направят видима връзка между образованието и приложението му в живота;

-привличане на родители специалисти от областта на помагащите професии /психолози, социални работници, лекари и др./, с чиято помощ могат да се реализират ценни инициативи в детската градина;

-родители, изявили желание да бъдат посредници между детската градина, центъра за подкрепа за личностно развитие, специализираното обслужващо звено и родителите или други организации и институции, когато това се налага;

-родители, които могат да осигуряват ресурси в натура, услуги за изпълнение на общоградинските дейности.

3.2 Партньорство с родителите в случай на интервенция

Необходимо е родителите на участващите в ситуацията на насилие и тормоз деца да бъдат уведомени за случилото се, както и за предприетите от институцията действия за разрешаване на ситуацията.

- провеждане на разговор с тях, като се започне със силните страни на детето и след това да се представи ситуацията;

- информираност на останалите родители от групата с цел изясняване на неизвестните и сваляне на напрежението;

- по оценка, учителят може да насочи родителите за консултация с педагогически съветник, психолог или с други специалисти при необходимост;

В случай, че родителите отказват да съдействат или по някакъв начин възпрепятстват действията на детската градина, центъра за подкрепа за личностно развитие, специализираното обслужващо звено учителят следва да се обърне към координационния съвет и случая да се обсъди.

III. НАСОКИ ЗА ИНТЕРВЕНЦИЯ

1. Прекратяване на ситуация на насилие и тормоз

Задължение на всеки служител на институцията е да се намеси, за да прекрати ситуация на насилие/тормоз, на която е станал свидетел. При предприемане на индивидуална работа по случай с дете на базата на направения анализ, координирането на работата се осъществява от координационния съвет или от педагогическия съветник.

1.1 В случай на физически тормоз децата трябва да бъдат разделени и да се прекрати физическият контакт между тях незабавно.

1.2 Не трябва веднага да се разпитва за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията. Това може да се случи на по-късен етап. Важното е учителят ясно да обяви пред всички, че това е насилие и е недопустимо поведение. Фокусът на интервенцията трябва да бъде насочен към децата свидетели на насилието, към средата, а не към активните участници и потърпевшите в ситуацията на насилие.

1.3 Когато става въпрос за първа проява, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи подходът за възстановяване на щетата или да се наложи друга съгласувана мярка.

2. Подход за възстановяване на щетата:

Подходът за възстановяване на щетата се основава на принципа, че «всяка щета нанесена на друг, трябва да бъде възстановена» и включва съответните действия в тази посока. Възстановяването на щетата е принцип, който предлага, че хората правят грешки и те следва да бъдат поправени. Подходът за възстановяване на щетата изисква време и по-задълбочен разговор с детето, което е извършило насилие, за да му се помогне да разбере какви са последствията от неговата постъпка.

Важно е учителят със спокоен и умерен тон, както и с държанието си да покаже ясно, че проблемът е в начина на поведение, а не в личността на самото дете, че се действа с оглед отново да се възстановят ценностите, към които детската градина се придържа, а не за да бъде наказано.

2.1 Като първа стъпка учителят изслушва детето. Не е желателно детето да се изслушва съвместно с потърпевщото дете.

2.2 Ключов момент във възстановяването на щетата е, че учителят разговаря с детето, а детето само предлага как ще поправи грешката си, с което отново ще се възстанови нарушената ценност.

2.3 След изясняване на ситуацията и постигане на договорка учителят за определен период от време може да проследява поведението на децата и да дава обратна информация.

3. Действия при инцидент, криза или повторна ситуация на насилие или тормоз

При повторна ситуация на насилие или когато има случай на инцидент или криза се следват предписанията от механизма, описани в Приложение 1. Класификация на формата на тормоза и предприемане на съответните действия.

3.1 При инциденти и кризи се препоръчва работа в групов формат/например работа с цялата група/, като кризистната интервенция е от минимум 45 минути до 1 час и 30 минути в определени рамки – затворено пространство, в което участниците не допускат нови лица и др. Предлага се пространство, в което да се вентилират емоциите от преживяното и да се даде възможност за преработка.

3.2 Работата с деца, които са обект на тормоз, трябва да бъде насочена към формиране у тях на умения за справяне с подобно поведение. Важно е учителят да поговори с детето още същия ден и да разбере какво точно се е случило.

3.3 Погрешно е открито и публично пред другите деца да се оказва подкрепа на потърпевшото дете, защото това допълнително ще урони достойнството на детето пред неговите връстници. При този първи разговор е важно да се предложи на детето подкрепа, като се остави то само да определи какво точно ще му помогне да се почувства сигурно.

3.4 Необходимо е да се подчертае поверителността на разговора, като се подчертае кои ще бъдат уведомени за случилото се.

3.5 Детето трябва да почувства доверие и сигурност за споделяне, което е особено важно, ако насилието се повтори.

3.6 Не е препоръчително да се прави среща между дете, жертва на насилие и неговия мълчител с цел да се помирят и да се разберат.

3.7 В следващите дни детето се наблюдава за да се уверим как се чувства и при необходимост да се разговаря отново с него.

3.8 Необходимо е да се работи с наблюдателите не само на нивото на превенцията, но и след ситуацията на тормоз.

3.9 Не се отстраняват наблюдателите, когато се прекратява или управлява ситуация на тормоз, като всички, които са били там да видят какво се прави съгласно правилата на детската градина.

IV. КОГА, КОЙ И КЪДЕ МОЖЕ ДА ПОДАВА СИГНАЛ ЗА ДЕТЕ В РИСК

1. Кога се подава сигнал за дете в риск?

Съгласно Закона за закрила на детето, чл.7, ал.1 „Лице, на което стане известно, че дете се нуждае от закрила, е длъжно незабавно да уведоми дирекция „Социално подпомагане“, Държавната агенция за закрила на детето или Министерството на вътрешните работи. Съгласно ал.2. „Същото задължение има и всяко лице, на което това е станало известно във връзка с упражняваната от него професия или дейност, дори и ако то е обвързано с професионална тайна.”

2. Кой подава сигнал за дете в риск от насилие и тормоз?

При идентифициране ситуация на тормоз, следва незабавно да се уведомят органите за закрила на детето: ОЗД или полиция. Уведомяването е задължение на всеки гражданин по силата на Закона за закрила на детето /ЗЗД/, следователно сигнал до отдел «Закрила на детето» или районно управление «Полиция» трябва да подаде гражданинът или служителът на детската градина, идентифицирал тормоза. Това може да бъде, учител, възпитател, директор, служителна непедагогическия персонал, както и Координационния съвет като колективен орган.

3. Къде може да се подава сигнал за дете в риск от насилие и тормоз?

Към държавна агенция за закрила на детето функционира Национална телефонна линия за деца № 116 111. Националната телефонна линия за деца предоставя консултиране, информиране и помощ по всякакви въпроси и проблеми, свързани с деца. Към нея при необходимост могат да се обръщат за съдействие и професионалисти. Националната телефонна линия за деца с № 116 111 е с национално покритие достъпно от територията на цялата страна, напълно безплатна за обаждачите се, независимо дали звънят от стационарен или мобилен телефон. Тя функционира 24 часа в денонощието. Сигналът може да бъде подаден и към националния телефон за спешни повиквания: 112. Уведомените институции започват проверка на сигнала по реда на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случай на деца, жертви на насилие или в риск от насилие, и за взаимодействие при кризисна интервенция. В отдел «Закрила на детето» определеният отговорен социален работник извършва проверката на сигнала до 24 часа от неговото постъпване.

Социалния работник е професионалистът, който може да проучи ситуацията в която се намира детето, условията, при които живее, родителския капацитет и при необходимост да предприеме мерки, които да подпомогнат детето и семейството като цяло.

В случай на дете в риск е важно да бъдат обединени усилията на специалистите от различни области, за да бъдат ефективни мерките за закрила. Изготвя се общ план, в който се описват планираните мерки, като социалният работник е отговорен и следи за изпълнението на плана.

4. Ресурсна обезпеченост.

4.1 Ръководството на детската градина се задължава да осигурява:

- Обучение на всеки един от служителите си задължително всяка година.
- Изграждане на механизми за взаимодействие с различни институции.
- Информация по темата за насилието и тормоза, материали и др.

Настоящият документ има характер на задължителен при разработване на политики и програми в ДГ „Детелина“, гр. Бяла Слатина и база ДГ, с.Търнак свързани с насилието и тормоза и при справяне в случай на насилие и тормоз.

СЪСТАВ НА КОМИСИЯТА:

Председател: - Йорданка Динкова – ст. учител

Членове: - Румяна Василева – ст. учител
- Диана Йотова – ст. учител
- Ани Юлиянова – родител и член на общественния съвет
- Галя Василева – медицинска сестра в ДГ „Детелина“